

ΜΕΤΟΧΗ ΣΥΝ ΤΟ ΔΥΝΗΤΙΚΟ «ΑΝ»

Η σύνταξη της μετοχής με το δυνητικό «άν» καθιστά την μετοχή 'Δυνητική'. Αυτό δεν της στερεί το δικαίωμα να έχει μία από τις ήδη γνωστές συντακτικές της θέσεις:

(α) Κατηγορική μτχ. συν το «άν»

- «ἐπίσταμαι τοὺς Ἀθηναίους ὑπὲρ γὰρ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας ὅ,τιοῦν ἄν ποιήσοντας, Ἰσοκρ. 6,62». Η μτχ. «άν ποιήσοντας» είναι κατηγορική και με το «άν» προστίθεται και η δυνητικότητα ως εννοούμενη ἐγκλιση. Η πλήρης ανάπτυξη της μτχ. είναι η εξής: «ἐπίσταμαι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ὅ,τιοῦν ἄν ποιήσαιεν» = *«γνωρίζω καλά ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι προκειμένου για την δική μας σωτηρία είναι δυνατόν να κάνουν ο,τιδήποτε»*.

(β) ἑναρθρη μετοχή επιθετική συν το «άν»

- «εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἄν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, Ξεν. Ἀνάβ. 6,4,7». Η μτχ. «τό...γενόμενον» είναι ἑναρθρη και λειτουργεί με τους κανόνες της ἑναρθρης μετοχής, δηλ. εν προκειμένω δημιουργεί ένα εμπρόθετο προσδιορισμό που δηλώνει την εν τόπω στάση. Το ουσιαστικό «πόλισμα» είναι κλασσικό κατηγορούμενο. Η προσθήκη του «άν» καθιστά την ἑναρθρη μτχ. δυνητική και αναλύεται σε δυνητική ἐγκλιση. Η μτφρ.: *«ὅμως δεν ἤθελαν οἱ στρατιῶτες να στήσουν το στρατόπεδο στην περιοχή η οποία ενδεχομένως μπορούσε να εξελιχθεί σε πόλη»*. Η συντακτική αναδιάρθρωση: «εἰς δὲ τὸ [τοπίου] ὃ ἄν ἐγένετο πόλις, οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι». Η ἑναρθρη μτχ. με το «άν» στην ουσία αναλύεται σε μία δευτερεύουσα αναφορική πρόταση με δυνητική ἐγκλιση, είτε Ευκτική, αν αναφέρεται στο παρόν – μέλλον, είτε οριστική ιστορικού χρόνου, αν αναφέρεται στο παρελθόν. Π.χ. για το παρόν – μέλλον: «τὸ οὐκ ἄν γενόμενον νῦν γίγνεται = τοῦτο ὃ οὐκ ἄν γένοιτο, νῦν γίγνεται = *αυτό που δεν είναι δυνατόν να γίνει, τώρα γίνεται*», ή πάλι για το παρελθόν: «τὸ οὐκ ἄν γιγνόμενον τότε ἐγένετο = τοῦτο ὃ οὐκ ἄν ἐγίγνετο, τότε ἐγένετο = *αυτό που δεν ἦταν τότε δυνατόν να γίνει, τελικά ἔγινε*».
- «ἀκήκοα, ὦ φίλε Σώκρατες, οὐκ εἶναι ἀνάγκην τῷ μέλλοντι ῥήτορι ἔσεσθαι τὰ τῷ ὄντι δίκαια μανθάνειν, ἀλλὰ τὰ δόξαντ' ἄν πλήθει οἵπερ δικάσουσιν, Πλ. Φαῖδρος, 259e7». Εδώ έχουμε μία ἑναρθρη μετοχή «τὰ δόξαντα» η οποία συντάσσεται με το δυνητικό «άν». Συντακτικά η μετοχή αυτή λειτουργεί ως αντικείμενο στο «μανθάνειν». Δείτε την ανάλυση της μτχ.: «ἀκήκοα, ὦ φίλε Σώκρατες, οὐκ εἶναι ἀνάγκην τῷ μέλλοντι ῥήτορι ἔσεσθαι τὰ τῷ ὄντι δίκαια μανθάνειν, ἀλλὰ ταῦτα, ἃ ἄν δόξαιεν τῷ πλήθει οἵπερ δικάσουσιν». Η μτφρ.: *«ἄκουσα, φίλε μου Σωκράτη, ὅτι δεν εἶναι ἀνάγκη σ' εκείνον ο οποίος πρόκειται να γίνει ρήτορας, να μαθαίνει τα δίκαια πράγματα, ἀλλὰ εκείνα που εἶναι δυνατόν να φανούν ως δίκαια στο πλήθος, οἱ οποίοι θα δικάσουν»*.

(γ) επιρρηματική μετοχή συν το «άν»

Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να έχει δίπλα της το δυνητικό μόριο «άν» με οποιαδήποτε επιρρηματική σημασία, πλην της Υπόθεσης. Αν η μτχ. είναι επιρρηματική – Υποθετική και υπάρχει δίπλα το «άν», τότε αυτό δεν πρέπει να συνταχθεί με την μτχ., ἀλλὰ με την απόδοση της υπόθεσης σχηματίζοντας ένα υποθετικό λόγο, ο οποίος στην απόδοσή του πρέπει να έχει δυνητική ἐγκλιση.

- «Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλός...πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτως περιγεγόμενος ἄν τῶν ἀντιστασιωτῶν, Ξεν. Ἀνάβ. 1,1,10». Ἐχουμε την μτχ. «περιγεγόμενος» η οποία συντάσσεται με το δυνητικό «άν» και με το «ὡς» για να δηλώσει την υποκειμενική αιτιολογία. Η μτχ. είναι επιρρηματική αιτιολογική υποκειμενικής αιτιολογίας. Η ανάλυση της μτχ.: «Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλός...πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτως ἄν περιεγίγνετο τῶν ἀντιστασιωτῶν». Η μτφρ.: *«καὶ ὁ Ἀρίστιππος ὁ Θεσσαλόςεπειδὴ πιεζόταν ἀπὸ τοὺς πολιτικούς*

του αντιπάλους στην πατρίδα του, πήγε στον Κόρο και του ζήτησε δύο χιλιάδες μισθοφόρους και τον μισθό τους για τρεις μήνες, επειδή κατά την γνώμη του θα ήταν έτσι δυνατόν να αντιμετωπίσει τους αντιπάλους του».

- «αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσαντες, Ξεν. Ἀπομν. 2,2,3». Ἐχουμε την συνημμένη μτχ. «ὡς οὐκ ἂν παύσαντες». Η μτχ. αυτή είναι αιτιολογική και διαθέτει δίπλα της δύο μόρια, το «ὡς» για να δηλώσει την υποκειμενική αιτιολογία, και το «ἂν» για να εκφράσει την δυνητικότητα. Αν αναλυθεί θα έχουμε: «αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν ὡς οὐκ παύσαιεν τὴν ἀδικίαν φόβῳ μείζονος κακοῦ». Η μτφρ.: «οἱ πόλεις προκειμένου για τα πολύ μεγάλα ἀδικήματα ἔχουν θεσπίσει τον θάνατο ὡς ποινή, επειδή κατά την γνώμη τους δεν είναι δυνατόν να σταματήσουν την ἀδική συμπεριφορά με τον φόβο μίας πιο μεγάλης τιμωρίας».

(δ) Γενική απόλυτη συν το «ἂν»

- «αὐτὸς δὲ [ὁ Ξενοφῶν] διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπαγαγεῖν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν, ὡς ἄλόντος ἂν τοῦ χωρίου, Ξεν. Ἀνάβ. 5,2,8». Ἐχουμε την Γενική απόλυτη μτχ. «ὡς ἂν ἄλόντος», η οποία διαθέτει δίπλα της το «ὡς», για να δώσει την έννοια της υποκειμενικής αιτιολογίας, και το «ἂν», για να εκφράσει την δυνητικότητα. Η ανάλυση της μτχ.: «αὐτὸς δὲ [ὁ Ξενοφῶν] διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπαγαγεῖν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν, ὡς ἂν ἀλοίη τὸ χωρίον». Η μτφρ.: «καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ξενοφῶν πέρασε την χαράδρα καὶ σκεπτόταν τι ἦταν καλύτερο, νὰ πάρει πίσω αὐτοὺς που ἤδη εἶχαν περάσει, ἢ νὰ περάσει ἀπέναντι καὶ τοὺς υπόλοιπους ὀπλίτες, διότι κατά την γνώμη του ἡ περιοχή ἐκείνη ἦταν δυνατόν νὰ κυριευθεῖ».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ὅπως είδαμε στην περίπτωση (γ), αν μία μτχ. είναι ήδη επιρρηματική Υποθετική, και δίπλα της υπάρχει το «ἂν», τότε αυτό δεν συντάσσεται με την μτχ. και ούτε η μτχ. είναι δυνητική, αλλά το «ἂν» συντάσσεται με το ρήμα ή το απαρέμφατο της απόδοσης. Δείτε το παράδειγμα:

- «καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους πάντα ἔτι ἔξω καταλαβεῖν, Θουκ. 2,18,4». Το «ἂν» στην προκειμένη περίπτωση δεν έχει καμία σχέση με την μτχ. «ἐπελθόντες» ἔστω κι αν είναι δίπλα του. Ο λόγος είναι πως η μτχ. αυτή είναι υποθετική, οπότε ως υπόθεση δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να πάρει το «ἂν». Αυτό ανήκει στην απόδοση της υπόθεσης, που εν προκειμένω είναι το απρμφ. «καταλαβεῖν». Δείτε την ανάλυση: «καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ὅτι εἰ ἐπέλθοιεν διὰ τάχους, πάντα ἔτι ἔξω ἂν καταλάβοιεν». Η μτφρ.: «καὶ οἱ Πελοποννήσιοι πίστευαν ὅτι αν ἔκαυαν μία ξαφνικὴ ἐπίθεση, τότε ὅλα ὅσα βρισκόνταν στο ἐξωτερικό μέρος θα μπορούσαν νὰ τα καταλάβουν».
- «πολιορκία δ' ἂν προσκαθεζόμενοι [οἱ Ἕλληνες] ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ ἀπουνώτερον τὴν Τροίαν εἶλον, Θουκ. 1,11,2». Η μτχ. «προσκαθεζόμενοι» είναι επιρρηματική υποθετική, οπότε το «ἂν» που βρίσκεται δίπλα της δεν έχει καμία σχέση συντακτική με την μτχ. Αυτό ανήκει στο ρ. «εἶλον» το οποίο είναι η απόδοση του υποθετικού λόγου. Δείτε την ανάλυση: «εἰ δὲ προσεκαθέζεντο [οἱ Ἕλληνες] πολιορκία, ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ καὶ ἀπουνώτερον ἂν εἶλον τὴν Τροίαν». Η μτφρ.: «καὶ αν οἱ Ἕλληνες παρήμεναν ἐκεῖ με μία πολιορκία, τότε μέσα σε πολύ λιγότερο χρόνο καὶ με λιγότερο κόπο θα ἦταν δυνατόν νὰ κυριεύσουν την Τροία».